

Hälsning

FRÅN FÖRSAMLINGSFAKULTETEN • 2/2024

Ny vår
i Guds
rike?

Ny vår i Guds rike?

Av Jakob Appell, Hälsnings redaktör

Kristus lever. Där han går blommar evighetens vår.

Det berättas från den gamla Sovjettiden att människor kommenderades till en aula för att åhöra ett tal med ateistisk propaganda. En man i auditoriet reste sig mitt under talet och sade "Kristus är uppstånden" varpå ett sorl av röster hördes från bänkraderna: "Ja, han är sannerligen uppstånden!" Vad som därefter hände dessa frimodiga bekännare förtäljer inte historien, men den säger något väsentligt. Regimens hotfulla propaganda (eller folkopinionen) kunde inte göra Kristi uppståndelse "ogjord." Inte heller kan den tilltagande sekularismen och indifferensen i vårt land förhindra att det blir vår i Guds rike. Ty Kristus är sannerligen uppstånden, även om det blir motsagt och få bekänner sig till det.

Det betyder inte att det blir vår för alla som rör sig i "Guds rikes domäner:" präster, teologer eller lekmän. Många är de präster som fått teologi och förkunnelse formad vid statliga universitet som utifrån "vetenskapliga" premisser inte velat säga mer än att Kristi uppståndelse var blott de första kristnas åsikt. En del av dessa präster delade ändå de första kristnas tro och predikade Kristus som uppstånden bortom det "vetenskapligt vedertagna." Andra reducerade talet om Kristi uppståndelse till den existentiella mening det kunde få för en modern och "bättre vetande" människa: en känsla av hopp, berättelsens kraft att stärka förhoppningar om en ljusare framtid, osv. En del försökte försvara Kristi uppståndelse såsom det mest historiskt-vetenskapliga. Det var lovvärt, men inte alltid drogs konsekvenserna av det ut i teologi och förkunnelse. Luther formulerade det så: vad hjälper det om Jesus har uppstått om han inte har uppstått *för mig/dig*?

Skriften är inte bara historisk skildring eller människors ord om Gud i det förgångna som vi med

vetenskaplig metod kan granska och dra slutsatser om. Skriften är också Guds uppenbarelse av sig själv, med ett anspråk på, och ett tilltal till, varje människa i varje tid, också forskaren och teologstudenten. Ordet gör något med oss och har makt att uppväcka en tro "ur intet" i en människa. Inte bara en "historisk tro" som tror att Jesus historiskt-faktiskt har uppstått, utan en tro som står i relation till allvetande Gud och som tror att Jesus har uppstått "för vår rättfärdiggörelses skull," som Paulus uttrycker det (Rom. 4:25). Frågan om Jesu uppståndelse som historisk fråga är en nyckelfråga i Bibeln (1 Kor. 15), men den är mer än så. Den är teologisk och den är djupt existentiell: hur blir det *för mig* att möta Gud i hans domstol, den fråga som detta tal om *rättfärdiggörelse* så starkt aktualiserar?

**V | D
—
M | A**

Det blir vår i "Guds rikes akademier" när Skriften inte bara får vara föremål för vår vetenskapliga undersökning utan också får vara *Guds ord* till oss. Det är ett mäktigt ord som faller rättmätiga domar över våra liv och handlingar, det är ett förlösande ord som befriar botfärdiga rövare ur deras bojar. Det är ett ord som dödar och som gör levande, ett skapande ord som verkar den tro som, likt den ryske mannens, bekänner att Kristus har uppstått, och just därför fått en grund för, och visshet om, sin rättfärdiggörelse inför Gud. Då blir det snart också vår i "Guds rikes kyrkor," när predikanter burna av Ordets egen kraft proklamerar inte bara Kristi uppståndelse utan ogudaktiga (!) människors rättfärdiggörelse genom tron, som Skriften säger (Rom 4:5).

Det är vår också på Församlingsfakulteten och i detta nummer av *Hälsning*. Mycket presenteras som just *nytt*! Det är meningsfullt att börja på nytt, när det är vår i Guds rike: "Kristus lever. Där han går / blommar evighetens vår, / jublande förnimmer vi: / Undrens tid är ej förbi." (Sv.ps. 40:6)

Hälsning ges ut av

Församlingsfakulteten
Ekmansgatan 3
411 32 Göteborg

Tel: 031-778 35 40

E-post: info@ffg.se

Hemsida: www.ffg.se

Ansvarig utgivare:

Torbjörn Johansson

Redaktion:

Jakob Appell (redaktör)

Marie Persson (red.sekr.)

Följ oss på sociala medier:

Se, jag gör allting nytt!

Av Daniel Johansson, studierektor på FFG

”A tenarna ägnade all sin tid åt senaste nytt”, säger Lukas i en kommentar till intresset för Paulus i Aten (Apg 17:21). Detta intresse delade de, enligt den grekiske historikern och geografen Strabon (ca 63 f.Kr.–24 e.Kr.), med den urbana befolkningen i många av kuststäderna. De var öppna för det nya, vare sig det gällde språk, sociala och politiska uppfattningar, livssyn eller religiösa kulturer.

Vi känner igen oss! Det kunde vara en beskrivning av vår tid! Vi bombarderas med senaste nytt på alla fronter, i form av nyheter, trender och uppdateringar. Vår ekonomiska tillväxt bygger på att människor oavbrutet efterfrågar det nya – nya kläder, ny inredning, den senaste mobiltelefonen. Människor söker efter välmående och mening i tillvaron i ständigt skiftande, nya trender. Bibelordet ”Se, jag gör allting nytt” skulle kunna vara en träffsäker beskrivning av vår tid!

Samma utveckling finner vi i kristenheten, åtminstone i delar av den. I en alltmer accelererande takt ersätter nya rörelser de rörelser som var nya för några år sedan och i de traditionella samfundet pågår en ständig jakt efter nya sätt att fira gudstjänst och nya metoder och sätt att nå ut till en värld i ständig förändring.

När Herren genom profeten Jeremia adresserar sitt folk slås en annan ton an: ”Ställ er vid vägarna och spana, fråga efter de *urgamla* stigarna. Fråga efter den goda vägen och vandra på den, så ska ni finna ro för era själar” (Jer 6:16).

Atenarna trodde att Paulus förkunnade två nya, obekanta gudar, Jesus och Uppståndelsen (Apg 17:18; anastasis = uppståndelsen, ett feminint substantiv, verkar ha uppfattats som namnet på en kvinnlig gudom). Men det visade sig att Paulus presenterade något som var långt ifrån nytt. Tvärtom, han förkunnade den sanna identiteten på den ”okände gud” (Apg 17:23) som atenarna redan invigt ett altare åt.

När den nya himlen och den nya jorden framträtt säger Han som sitter på tronen: ”Se, jag gör allting nytt!” (Upp 21:5). Den gamla ordningen ersätts av en ny, men inte så att den gamla av syn-

den fördärvade helt förintas, utan så att den renas och förvandlas till den nya. Så som det skedde i begynnelsen sker i slutet. Det som skapades om-skas och blir som nytt!

I Skriften är det nya i regel en förnyelse av något redan existerande. En sådan ordning är också nedlagd i skapelsen. För att livet ska uppehållas pågår en ständig förnyelseprocess. Det bildas till exempel hela tiden nya celler i vår kropp. I vävnader med högt slitage kan alla cellerna bytas ut på några dagar. I andra byts enstaka ut över ett år. ”Se, jag gör allting nytt” kan alltså vara en beskrivning av hur Gud uppehåller skapelsen.

Utsagan kan också tillämpas på hur Gud arbetar med det andliga livet. Syftet med föreningen med Jesus i dopet är att vi ska ”vandra i livets *nyhet*” (Rom 6:4). Svenska översättningar brukar uttrycka detta med att ”leva det nya livet” vilket väl inte är fel. Men som bibelläsare går man miste om att det kristna livet är en ”livsnyhet”! Samtidigt är det nya livet en återgång till det ursprungliga, till livet som det var tänkt. När människan förnyas genom dopet och tron återupprättas den ursprungliga gudsbilden (1 Mos 1:26-27): ”Ni har ju klätt av er den gamla människan med hennes gärningar och klätt er i den nya människan, som förnyas till rätt kunskap och blir en avbild av sin Skapare” (Kol 3:9-10).

När människan förnyas genom dopet och tron återupprättas den ursprungliga gudsbilden.

Ny bok och nytryck av gamla böcker!

I samband med bibelkonferensen var det "bokrelease" i Församlingsfakultetens akademiska skriftserie. Rektor Torbjörn Johansson presenterade nyutgåvan av Bengt Hägglunds bok *Kunskapsteori och metafysik. En idéhistorisk översikt*, som Torbjörn skrivit en inledning till, om Hägglunds teologiska metod. Boken kan beställas från Församlingsfakultetens expedition och kostar just nu endast 150 kr, vilket inkluderar frakt (ordinarie pris: 185 kr exkl. frakt).

I Församlingsfakultetens småskriftserie har försäljningen varit så god att flera småskrifter nu ges ut på nytt, i en andra utgåva. Det gäller följande småskrifter:

- *Kristus före Jesus. Om Guds Son i Gamla testamentet.* Av Jakob Appell.
 - *Gudomlig glans. Argument för att Kristus är sann Gud.* Av Daniel Johansson.
 - *Som ett träd planterat vid vattenbäckar. Om bibelsyn och bibelglädje.* Av Torbjörn Johansson.
- Småskrifterna kostar 50 kr/st, eller 40 kr/st vid köp av

minst 10 ex (samma småskrift, eller en blandning av olika). Eftersom lagret för samtliga småskrifter fyllts på erbjuder vi på nytt hela småskriftsserien (16 böcker!) för endast 500 kr exkl. porto (du sparar 300 kr)!

För mer information om utgivna böcker från Församlingsfakultetens bokförlag Pro Veritate, se: www.ffg.se/resurser/bocker

Recension: Som ett träd planterat vid vattenbäckar

Begreppet "teologi" väcker för många föreställningar om svårlästa, omfattande böcker. Innehållsmässigt kritiserar teologer för att ha fjärmat sig från det liv som gäller för flertalet.

Men det finns teologer som rör sig vid vattenbäckar – och som därför erbjuder friskt vatten att dricka. Just nu har jag upplevt friskheten i ett häfte skrivet av Torbjörn Johansson. Skriften heter *Som ett träd planterat vid vattenbäckar*. Med den intresseväckande underrubriken *Om bibelsyn och bibelglädje*. Häftet beställs på mejl till info@ffg.se. Torbjörn Johansson är rektor vid Församlingsfakulteten i Göteborg och har skrivit flera böcker om luthersk teologi.

Under femtio år har jag studerat bibelsynsfrågan med bidrag från olika kristna rörelser. Få texter har varit så vackra som denna! Orsaken ligger i att framställningen strävar efter att konsekvent följa Jesu syn på Skriften och hans attityd av vördnad.

Författaren kombinerar ett sakligt resonemang med en vördnadsfull attityd. I en form som är tillgänglig för icke-teologer behandlas frågor från den kristna församlingens historiska lära och mångsidiga erfarenhet.

De övergripande problemen inom denna del av tros läran är Bibelns sanning och dess auktoritet. Med ett lättfattligt språk och med hjälp av belysande bibelexempel redogörs

för traditionella och beprövade åsikter inom dessa fält.

Men en konservativ bibelsyn fäster också stor vikt vid Bibelns funktion i de kristnas liv. Denna aspekt kan lätt glömmas bort vid teologers teoretiska redogörelser. I motsats till detta förhållande återfinns i häftet genomgående upplysningar om ett välfungerande praktiskt bibelbruk. Här kallas detta "bibelglädje"!

I allt berömvärt bör ändå en komplikation nämnas. I diskussionerna kring definitionen av Bibelns sanning som ofelbarhet används definitioner som skiljer sig från bruket inom evangelikal teologi, men för en konservativ evangelikal uppstår inga besvär inför att kallas "ortodox". Dock hade naturligtvis en känd terminologi haft ett ekumeniskt värde och varit att föredra för denna grupp av evangelikala kristna.

Den visdom som röjs på häftets sidor används här inte för att lösa de akuta tolkningsproblemen inom svensk kristenhet. Men de många bekymrade kristna som idag ser sin bibelsyn ifrågasatt kan här hämta styrka och glädje! I en bibelsyn med eftertanke och ett bibelbruk med frimodighet.

PER-AXEL SVERKER Teol. dr. och f.d. bibellärare
Sverker har skrivit en doktorsavhandling om John Stott och den evangelikala teologin.
Recensionen har tidigare publicerats i *Världen idag*.

Kunskapsteori och metafysik – en recension

Teol. dr. Patrik Toräng recenserar nytgåvan av boken Kunskapsteori och metafysik. En idéhistorisk tillbakablick, av Bengt Hägglund. Recensionen har tidigare publicerats i Göteborgs stiftstidning.

Let filminslag på YouTube går en reporter runt på en högskola i Sverige och frågar studenter om människors identitet. Frågorna är absurda: "Kan du se mig som en giraff om jag uppfattar mig så?" Svaren var genomgående i stil med "Absolut om det känns bra för dig!" Man kan tycka att både frågorna och svaren ger uttryck för en märklig verklighetsuppfattning. Men för den som bekantat sig med modern form av teologi är det hela inte så främmande. På lärosäten runt om i världen

stöter man på synsätt enligt vilka läsaren i religiösa texter kan läsa in vilket budskap som helst. Textens mening bestäms av läsaren själv enligt devisen "min sanning" (som ju också är namnet på ett TV-program där kända svenskar berättar om sig själva och sina synsätt). Studenterna på högskolan i fråga tillämpade detta synsätt vad gäller en människas syn på vem hon är. Här finns det inget som är sant eller falskt för alla, utan var och en bestämmer själv. Problematiken kan kokas ner till Pontius Pilatus fråga till Herren Jesus: "Vad är sanning?" (Joh 18:38). Denna så viktiga fråga är också den röda tråden i en nytgiven bok på Församlingsfakultetens förlag Pro Veritate: *Kunskapsteori och metafysik. En idéhistorisk tillbakablick*, en skriftsamling av framlidne professorn i kristendomens idéhistoria vid Lunds universitet, Bengt Hägglund. Boken inleds med en artikel av teol.dr. Torbjörn Johansson om författarens teologiska metod:

Föreliggande skrift, 'Kunskapsteori och metafysik i teologin' blev den sista uppsats-samlingen som Bengt Hägglund gav ut. I de

uppsatser som här är samlade reflekterar han över tankeströmningar som han mött på nära håll under sin livstid. Det handlar bl.a. om motivforskningen i den s.k. lundateologin och föreställningar inom poststrukturalism och postmodernism. I de sistnämnda riktningarna möter tankar som är så främmande i relation till tidigare filosofihistoria att Hägglund väljer att använda en för honom ny litterär form, nämligen dialo-

gens, där saken kan beskrivas genom frågor och svar. I boken möter nytt material från Bengt Hägglund. Det är värdefullt att den kan ges ut i en ny och bearbetad upplaga.

Boken kan varmt rekommenderas av flera skäl. Inte minst för att den är mycket lärorik. Bl.a. erinras om att teologins historia kan ses som en pågående utläggning av trosregeln, alltså de kristna grundsanningar som bl.a. återges i den apostoliska trosbekännelsen, och att dessa är hämtade ur den Heliga Skrift. Hägglund betonar att den kristna åskådningen vilar på historiska händelser som har en bestämd innebörd vilken Bibelns författare redogör för under inspiration av den Helige Ande. Dessa händelser följer på varandra i tiden. Förloppet inleds med skapelsen, syndafallet och syndaflo den, fortsätter med patriarkernas livshistoria, Israels befrielse från slaveriet i Egypten och intagande av det heliga landet, den babyloniska fångenskapen m.m.; det når sin höjdpunkt med Guds sons människoblivande i Jesus Kristus, hans död, uppståndelse och himmelfärd följt av den

första pingsten då Kristi kyrkas evangelieförkunnelse inleds, för att en dag avslutas med den yttersta domen och skapandet av nya himlar och en ny jord. Detta frälsningshistoriska schema kompletteras med andra fasta och strukturgivande inslag som är grunden för klassisk kristendom, som de tio buden, Fader vår och läran om boten och sakramenten.

Kyrkohistorien uppvisar både förfallstider och tider av förnyelse. I *Trons mönster* skriver Hägglund att det i de verkliga reformerna – de som innebär en djupgående förnyelse – finns ”både ett traditionsbevarande och ett traditionskritiskt element. Vad som sker är att elementära strukturer, som varit dolda eller förbisedda, bryter fram med ny kraft och på en gång skapar kontinuitet med den ursprungliga traditionens struktur och ger upphov till nya uttrycksformer”. Han understryker att reformationens förnyelse hämtade sin kraft i bibelutläggningen. Normen för vad som var sant och osant enligt kristen åskådning ges oss, enligt reformationens lärare, i den heliga Skrift. Bibelns innehåll bekänns som Guds eget tillförlitliga ord varför denna skriftsamling hålles för att vara sann i allt den uttalar sig om. Det är i ljuset av Bibelns budskap kyrkans undervisning och liv skall prövas. När Skriften utläggs konstateras att trons regel är en sann sammanfattning av dess budskap varför hela dess rika innehåll struktureras så att det harmonierar med denna tolkningsnyckel. Ytterligare en reformatorisk tolkningsnyckel är Lag och Evangelium, alltså att Bibelns ord kan indelas i vad Gud kräver och vad Gud i Jesus Kristus ger av nåd allena.

Äldre tiders teologi, d.v.s. teologin fram till upplysningstiden, tog inte minst två saker för givna: Bibeln uttalar sig om faktiska historiska händelser och förklarar innebörden i dessa genom utsagor vi kan tillägna oss genom språket (vi läser dem) och också förmedla genom språket på ett förståeligt sätt. Det kristna trosinnehållet är givet i en trosurkund till vilken alla som vill ta del av kristen tro hänvisas.

I och med upplysningen börjar detta sätt att tillägna sig kunskap om kristen tro ifrågasättas. En helt ny inställning till verkligheten gör sig gällande inom teologin. Denna har sin mest banbrytande företrädare i den tyske teologen och filosofen Friedrich Schleiermacher (1768–1834). Hos honom förläggs själva utgångspunkten i troslivet och gudsuppfattningen hos den troende själv. Allt börjar med en inre känsla av beroende av en högre

makt. Denna känsla kan ta sig olika uttryck, där Bibelns ord ses som ett sådant. Den stora nyheten är att man utgår från sig själv när man formar sitt religiösa meningssammanhang, låt vara att detta starkt påverkas av den kristna kultur man lever i.

I boken beskrivs ingående hur detta synsätt, det idealistiska, som fr.o.m. 1800-talet slog igenom bland västvärldens protestantiska lärosäten, också i hög grad präglade den svenska s.k. lundateologin. I boken granskas framförallt professorerna Anders Nygrens och Gustaf Auléns tesar. Nygren är mest känd för sitt verk ”Den kristna kärlekstanken genom tiderna – Eros och Agape”. Verkets titel är talande: kristendomens kärna är en tanke, inte en historisk händelse, ej heller en historisk person, Jesus Kristus. Hägglund kommenterar ett citat av Nygren, där denne hävdar att dogmatiken legitimerar sina satsers giltighet ”medelst det nödvändiga sammanhang, vari de stå till den kristna trosupplevelsens centrum”, med följande ord: ”De kristna lärosatserna ... får sålunda sin legitimitet inte primärt från vad som står i Bibeln, eller från trosregeln eller från katekesens huvudinnehåll, utan från ’den kristna värdeupplevelsen’, alltså en subjektiv ’upplevelse’ i den troendes medvetande.” Aulén avvisar för sin del, bl.a. i sitt kända verk *Den allmänliga kristna tron* (1931), distinktionen mellan ”trosinnehållet vi tror på” (*fides quae*) och ”den tro genom vilken vi tror” (*fides qua*), som ovidkommande. Tron betyder enligt hans definition ”den i medvetandet förefintliga tron”. Längre fram kritiserar Hägglund motivforskningen bl.a. med följande ord:

Visserligen kan tanken på grundmotiven som strukturerande för en åskådning eller en litterär tradition bidra till att klargöra den traditionella bibliska teologins enhetlighet. Men att beskriva Skriftens enhet i enhlighet med ett i efterhand konstruerat system eller ideologiskt grundmotiv är enligt min mening inte den adekvata tolkningen. Svaret på frågan om Bibelns enhet ligger inte på det ideologiska planet utan i den sammanfattning som utifrån Bibeln själv har formulerats som trosregeln eller sanningens regel och också möter i katekesens huvudstycken, *catechismus canonicus*. Både trosregeln och katekesens huvudord refererar inte bara till grundtankar, som

svarar på religionens frågor, frågan om det eviga eller frågan om kärlekens egenart, utan till den verklighet som möter i Skriften. Uttrycket 'sanningens regel', som Irenaeus använder, betyder en hänvisning till det, som Bibeln beskriver i sin historia och i sitt budskap om Kristus. Sanning blir här liktydigt med den sanning som uppenbaras i Skriften.

Hägglund framhåller inkarnationen – att Guds son blev människa i en historisk person – och Skriftens egna ord som betonar att apostlarna återger vad de sett och hört, som tydliga exempel på att kristen trosåskådning vittnar om gudomliga ingripanden i historien som Bibeln vittnar om.

Det finns nog två skäl till att Nygren och Aulén, som båda på många sätt företräder en klassisk kristen tro, avviker från reformatörernas tro på Skriftens ord och de frälsningshistoriska händelsernas realitet. Det ena var att de okritiskt anammade den av idealismen präglade och sedan länge förhärskande akademiska teologin. Det andra skälet var bibelkritikens genomslag. Man kunde som universitetsteolog inte bygga teser på en religiös urkund som enligt gängse synsätt inte återgav historiska händelser på ett riktigt sätt. Hägglund skriver: "En bidragande orsak till att den idealistiska kunskaps-teorin fick ett så dominerande inflytande i teologin var, att den historisk-kritiska bibeltolkningen fick till följd, att man inte längre förutsatte, att de bibliska utsagorna var säkra som vittnesbörd om en historisk verklighet. Grunden för den kristna tron och trosvissheten förlades då till den egna erfarenheten."

Nu kom idealismens subjektivism under 1900-talets senare del att drivas ett steg längre. Den kom att omfatta också synen på språkliga utsagor. Detta är särskilt tydligt i en inriktning av postmodernismen där man laborerar med "dekonstruktion" av texter, en metod och ett synsätt som härrör från den fransk-algeriske filosofen Jacques Derridas teser. Enligt Hägglund är dess "närmare

innebörd så pass oklar, att en enkel definition ligger utom räckhåll", men avsikten "tycks vara att frigöra texten, den språkliga utsagan, från alla referenser till objektiv verklighet, liksom också till en entydig kontext. Vilken tolkning som helst är möjlig". Detta leder i förlängningen, fortsätter Hägglund, "till att utsagan ingenting betyder". "Om dekonstruktionen är en generell teori, kommer den själv att falla i den grop som den gräver. Det blir som med den bekante kretensaren, som säger att alla kretensare ljuger. Dekonstruktionen kommer att gälla också de utsagor, som beskriver teorin om dekonstruktionen."

Utsagors innebörd bestäms alltså enligt detta synsätt av den som tar del av utsagan. Allt blir helt subjektivt. Inom bibeltolkningens område tar detta sig uttryck i att Bibeln tillhandahåller berättelser som det står var och en fritt att tolka som man vill. Det är inte bara ovidkommande om händelserna verkligen inträffat; också budskapet som författaren av utsagan vill förmedla är irrelevant. *Kunskapsteori och metafysik* avslutas med en fiktiv dialog mellan en företrädare för poststrukturalismen (som synsättet kallas) och en person som vill förstå detta synsätt (läs Bengt Hägglund själv). Dialogen är tankeväckande men också lite skrämmande: man frågar sig om det inte finns någon gräns för galenskaper som filosofer kan finna på och som en vilsen akademisk värld kan låta sig imponeras av.

Kunskapsteori och metafysik är inte bara en oerhört informativ och intressant bok som hjälper oss att förstå tidens trender och varför teologin vid västerlandets lärosäten har urartat. Den är också uppbygglig. Den ger argument understödda med talrika exempel som ger stöd till att hålla fast vid den klassiska evangelisk-lutherska tron. Den erinrar också om svaret på frågan: "Vad är sanning?" Nämligen att sanningen om vem Gud är och hur vi får frid med Honom uppenbaras på ett fullt begripligt sätt i den Heliga Skrift. Livet med Gud förutsätter tillit till att Bibeln är sann i allt den uttalar sig om. Denna saliggörande tro delar Guds barn idag med sina trossyskon i alla tider.

Boken kan beställas från Församlingsfakultetens expedition och kostar just nu endast 150 kr, vilket inkluderar frakt (ordinarie pris: 185 kr exkl. frakt).

Nytt år på STM-programmet – och nya studenter?

Det var en högtidlig stund på Församlingsfakulteten 25 februari när det hölls examenshögtid för tre studenter på *Master of Sacred Theology*-programmet, som erbjuds av *Concordia Theological Seminary* och *Församlingsfakulteten* i samarbete. Det var svenskarna Magnus Magnusson och Henrik Andersson, samt Konstantin Subbotin från Ingermanländska kyrkan, som examinerades efter avklarade studier och försvarade master-uppsatser ("thesis"). Följande uppsatser försvarades:

Konstantin Subbotin: "A Lutheran Analysis of Sergius Stragorodsky's Understanding of Doctrine of Justification in his Master of Theology Thesis, 'Orthodox Teaching of Salvation.'"

Magnus Magnusson: "As with the Other Scriptures: Divine Authority in Relation to the New Testament as Holy Scripture."

Henrik Andersson: "Catechesis without the Catechism: The Development in the Catechetical Instruction in Word and Sacrament in Swedish Confirmation Material between 1942–2003."

Studenter kommer och går, men programmet består! Programmet är engelskspråkigt och lockar, av förklarliga skäl, internationella studenter. Vid en av kurserna fanns 11 (!) länder representerade, inklusive studenter av svensk härkomst.

Och nya är välkomna! Programmet är specialdesignat för präster/pastorer och teologer i tjänst så att det ska vara möjligt att bedriva STM-studier vid sidan av ordinarie arbete.

Studier syftar till att ge kvalificerad (präst-) fortbildning primärt i systematisk-teologiska ämnen samt förbereda för högre akademiska studier. Flera som fullgjort STM-programmet har också gått vidare med PhD-studier. Standardupplägget är tre intensivkurser per år (totalt 9 kurser), vilket motsvarar 1/3 av heltid, samt ett par ämnesexaminationer och en kvalificerad uppsats, en "thesis". Under kommande läsår ges följande kurser (det är möjligt att anmäla sig till enstaka kurser eller hela programmet):

9–13 september 2024: *The Lutheran Theology of Dietrich Bonhoeffer in context*. Lärare: Torbjörn Johansson, FFG

18–22 november 2024: *Baptism and Lutheran Catechesis*. Lärare: John Pless, CTS

17–21 februari 2025: *Doctrine and Liturgy of the Lord's Supper*. Lärare: Naomichi Masaki, CTS

För mer information och anmälan, se: www.ffg.se/utbildning/master

Ny teologie doktor bland FFG:s gamla studenter!

Församlingsfakulteten gratulerar förre studenten Niklas Antonsson som disputerade den 8 mars 2024 i Åbo på avhandlingen i kyrkohistoria: *För samhällets bestånd och Guds rikes förkovran: Prästerskapets undervisning kring hushåll, barn och äktenskap i svenska postillor 1686–1770*. Avhandlingen finns tillgänglig som pdf på följande länk: <https://www.doria.fi/handle/10024/188596?locale=sv>. Disputationen ägde rum i auditorium XXII, Agora, i Åbo. Men den gick även att följa via videolänk live (vilket undertecknad gjorde). Opponent var docent David Gudmundsson, Lunds universitet, och kustos var professor emeritus Ingvar Dahlbacka, Åbo Akademi.

Kustos började med att hälsa alla välkomna och förklara disputationen öppnad. Niklas Antonsson gav därefter sin *Lectio Praecursoria* ("disputationsföreläsning") där han på ett fyndigt sätt argumenterade i predikostil för plikten att ägna sig åt postillor i kyrkohistorisk forskning. Därefter gick ordet över till opponent David Gudmundsson, som gav en sammanfattning av hans läsning av avhandlingen med kommentarer. Sedan ledde opponenten ett samtal där

han lät respondenten svara för och motivera ställningstaganden i avhandlingen samt redogöra för arbete, val och ställningstaganden utanför den framlagda texten, men som haft betydelse för själva forskningsarbetet.

Disputationen tog ca 2,5 timmar och respondenten Niklas Antonsson försvarade sig mycket väl.

Avhandlingen handlar om hur prästerskapet undervisat om hushållet, om barn och om äktenskapet i sina predikningar under perioden 1686–1770. Hushållsbegreppets indelning i tre primära relationer (man–hustru, föräldrar–barn, husbondfolk–tjänstefolk) utgör också avhandlingens huvudsakliga uppdelning. Undersökningens resultat och diskussion är baserat på en stor mängd postillor under tidigare nämnda period och tar där fasta på dessa teman. Avhandlingen kommer bland annat fram till och kan påvisa hur ändrade omständigheter har påverkat prästerskapets sätt att predika och formulera sin undervisning – en undervisning som både vill överrätta den kristna tron och vill uppnå ett mer kristet samhälle.

JONATAN ÅDAHL

Var med och amortera av på lånet – eller stötta FFG på annat sätt!

Regelbundna gåvor utgör det ena fundamentet för Församlingsfakultetens ekonomi. Det andra fundamentet utgörs av avkastningen från de fonder som Peter Isaac Béens utbildningsstiftelse förfogar över, för FFG:s och LM Engströms gymnasiums räkning. Faktum är att 2024 innebär 100-årsjubileet för den stiftelse och det insamlingsarbete som Peter Isaac Béen satte i gång 1924 för att främja en fri teologisk utbildning av Ordets förkunnare. Att frukten av arbetet skördas ännu efter 100 år både inspirerar och förpliktar. Hur medlen används klokt och ändamålsenligt är en daglig fråga för oss på fakulteten. Ibland måste större investeringar göras. En sådan stor investering var köpet av fastigheten på Ekmansgatan 3. Huset har visat sig vara en fantastisk resurs för långt många fler än dem som regelbundet rör sig i huset, en verklig tillgång för Kristi kyrka i vårt land, och utomlands. Den fria fakulteten, ja, så vill vi tänka om FFG, tjänar både församlingar och enskilda med en teologisk fördjupning och undervisning som står på Guds ords grund. Liksom huset som byggdes på klippan och inte på sand har sådan verksamhet löften med sig (Matt 7:24ff). Men med investeringen följer också ökade löpande utgifter, med amorteringar och räntor.

Går det att 2024, såsom de offervilliga initiativtagarna till stiftelsen 1924 gjorde, samla in en större summa pengar som avsätts specifikt för att amortera av på lånen?

Några större donationer skulle bidra substansiellt till det som är FFG:s hjärteangelägenhet!

Vi hoppas denna vädjan kan bli till en angelägenhet för någon, samtidigt som vi med ödmjukhet och tacksamhet söker att vara goda förvaltare av alla de stora och små gåvor som regelbundet strömmar in till "den fria fakulteten".

Vid en donation (PlusGiro: 64060-7, Bankgiro: 622-5387) anger du "FFG amortering" (eller liknande), eller kontaktar FFG:s expedition (031-778 35 40, info@ffg.se) för instruktioner om hur du kan gå tillväga.

Andra sätt att stödja FFG:

- **Ta med FFG när du skriver ditt testamente!**
- **Skänk en aktieutdelning till FFG!** Det dras ingen skatt när du skänker utdelning till FFG. På så vis blir 70 kr från dig 100 kr för oss (gäller både börsnoterade företag och fåmansbolag).
- **Skänk aktier!** Stiftelsen bakom FFG behöver inte betala reavinstskatt vid försäljning.
- **Sponsra ett nummer av *Hälsning*** mot särskilt omnämnande eller annons!
- **Ta upp kollekt** i församling eller på läger/konferens!
- **Ge minnes- eller hyllningsgåva till FFG!**

Ny antagning till teologiska programmen – och nya ansökningar?

När antagningsbesked ges 20 juli för våra teologiska program öppnas det upp för lediga platser. Under några veckor i slutet av sommaren är det möjligt att ansöka till följande program på Fjellhaug, med Församlingsfakulteten som studiemiljö:

- **TEOLOGISKT BASÅR:** 1 år. För dig som är intresserad av ett års fördjupning och upptäcktsfärd i den kristna tron. Totalt 60 studiepoäng (stp) som fördelas över följande kurser: • Introduktion till Bibeln 10 stp • Introduktion till praktisk teologi och missionsvetenskap

- 10 stp • Kyrkohistoria & konfessionskunskap 10 stp • Kristen tro, etik & livsåskådning 10 stp • Världsreligionerna 10 stp • Bibelämne 10 stp.
- Halvtids- och distansstudier möjliga för Teologiskt basår.
- **BACHELOR I TEOLOGI OCH MISSION:** 3 år (hel-tid). För dig som efter Teologiskt basår vill fortsätta med ett tvåårigt teologiskt studium, med möjlighet till en rent akademisk inriktning eller en pastoralteologiskt inriktad fördjupning (erbjuds som tillägg på FFG).

För information och ansökan, se www.ffg.se/utbildning

Uppenbarelsboken & Psaltaren Kvällsbibelskolan hösten 2024

I höst har vi glädjen att välkomna tillbaka Daniel Johansson till staben av undervisande lärare på kvällsbibelskolan. I en rad bibelstudier tar sig Daniel an en av Bibelns mest svår-tolkade böcker, nämligen Uppenbarelsboken, och visar hur Kristus-centrerad boken är. Dessa bibelstudier varvas med genomgångar av psalmer ur Psaltaren, ledda av fakultetens olika lärare.

Tid: måndagar kl. 18:00–20:00 med början 18 september.

Kostnad: i anmälningsavgiften 250 kr ingår kaffe/smörgås.

Anmälan: senast 15 september (info@ffg.se, 031-778 35 40) eller vid första kurstillfället.

16/9	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson
23/9	Psalm 1 & 2	Jonatan Ådahl
30/9	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson
7/10	Psalm 22	Timo Laato
14/10	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson
21/10	Psalm 33	Torbjörn Johansson
28/10	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson
4/11	Psalm 51	Jakob Appell
11/11	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson
18/11	se Fakultetens dag 16/11 (program kommer)	
25/11	Uppenbarelsboken	Daniel Johansson

Evangelium till det sekulära Sverige Pastoraldag 5 oktober

Hur ser det sekulära Sverige ut 2024? Hur ser läget ut för dagens prediko-situation? Kan en nutidsmänniska förstå det evangelium vi predikar? Vilka kulturella utmaningar står vi inför? Församlingsfakulteten och Lutherstiftel-sen inbjuder återigen till en pastoralteologisk fördjupningsdag för alla intres-serade, med frågor som rör evangeliets förkunnelse i det sekulära Sverige. I avgiften 200 kr ingår fika och lunch. Stipendier utgår till teologistuderande. Information och anmälan: www.ffg.se/pastoraldag

- 9.30** Inledning och bön
*Hur tar vi oss an utmaningen? Lärdomar från bl.a.
Bo Giertz, Jakob Appell*
- 10.30** Fika
- 11.00** *Paulus på Areopagen: likheter/skillnader i dagens
situation?*, Timo Laato
- 12.00** Samtal följt av lunch
- 13.30** *Lag och evangelium i en narcissistisk kultur,*
Fredrik Brosché
- 14.30** Fika
- 15.00** *Hur leder vi vidare dem som kommer till tro?*,
Patrik Toräng
- 16.00** Slut

Homiletiska seminarier hösten 2024

Pastoraldagens fokus på dagens predikosituation leder över till praktisk verkstad i de homiletiska seminarier som fortsätter under hösten 2024, ett antal måndagar på FFG kl. 14.30–16.00. Timo Laato, lärare i NT och i homiletik, leder seminarierna. Möjlighet finns att delta via Zoom (anmäl ditt intresse i förväg till expeditionen: info@ffg.se, 031-778 35 40).

Första tillfället är måndagen den 7 oktober med genomgång av texterna för *Tacksägelsedagen* och *21 söndagen efter Trefaldighet* (EB2002). Program för hela hösten kommer inom kort på hemsidan.

Apostlagärningarna Bibelhelg 11–12 oktober med föredrag till minnet av biskop Bertil Gärtner (1924–2024)

På Luciadagen 2024 skulle biskop Bertil Gärtner fyllt 100 år. Församlingsfakulteten hedrar minnet efter Gärtner i samband med en bibelhelg 11–12 oktober över den bok i Nya testamentet som kanske låg honom allra närmast om hjärtat, nämligen Apostlagärningarna. Gärtner skrev bl.a. en lättillgänglig kommentar till boken: *De kallar oss kristna* (Libris 2004). Bibelhelgen inleds med en öppen fakultetsföreläsning av Daniel Johansson om Bertil Gärtner som exeget och bibellärare, och följs av bibeltimmar över Apostlagärningarna under Daniel Johanssons och Torbjörn Johanssons ledning. I anmälningsavgiften 200 kr ingår kaffe och enklare förtäring. Fakultetsföreläsningen och kaffeserveringen efteråt är öppen för allmänheten (ingen anmälan). Information och anmälan till hela bibelhelgen: www.ffg.se/bibelhelg, 031-778 35 40

Fredag 11 oktober

18.00 Föredrag: *Biskop Bertil Gärtner som exeget och bibellärare*, Daniel Johansson

19.00 Kaffeservering

19.30–20.30 Bibeltimme: *Apostlagärningarna*

Lördag 12 oktober

9.30–14.00 Bibeltimmar (inkl. morgonbön, fika- och lunchpauser): *Apostlagärningarna*

Judarna, Israel & kyrkan NELA:s konferens på FFG 13–15 november

Nordeuropeiska Lutherakademien (NELA) inbjuder till konferens på FFG 13–15 november med temat *Judarna, Israel och kyrkan*. Flera intressanta föreläsare medverkar, med lite olika utgångspunkter. Mer information kommer på FFG:s och NELA:s hemsidor, men anteckna redan nu datumet för en spännande konferens med hög aktualitet. Konferensen ligger i anslutning till Fakultetens dag, som äger rum lördagen den 16 november. Varför inte planera för några höstdagar i Göteborg?

Save the Date!

Fakultetens dag äger rum lördagen den 16 november (program kommer). Den hålls i anslutning till NELA:s konferens och har samma tema.

Nya möjligheter att lära dig och fördjupa dig i de bibliska språken!

Hebreiska: anmäl ditt intresse för den *nybörjarkurs* som drar i gång på FFG hösten 2024 (med reservation för få anmälningar), under Jonatan Ådahls ledning. Kursen motsvarar 10 stp och möjlighet finns att följa undervisningen på distans. För dig som *har studerat* hebreiska erbjuds även hösten 2024 textgenomgångar under handledning med professorn i semitiska språk, Mats Eskhult. Kontakta Jonatan Ådahl för mer information och anmälan: jonatan.adahl@ffg.se

Grekiska: för deltagande i grekiskakursen krävs antagning på teologiska programmet. För dig som *har studerat* grekiska erbjuds även hösten 2024 textgenomgångar under handledning av FFG:s lärare i grekiska, Daniel Johansson. Genomgångar av Matteusevangeliet, varannan fredag kl. 10–12, med början 6 september. Information och anmälan: daniel.johansson@ffg.se

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning återsänds tidningen med uppgift om nya adressen

Jesus idag? Sommarbibelskola för unga vuxna 8–10 augusti 2024

Vi lever i en orolig tid med en oviss framtid. Var är Jesus idag?

Församlingsfakulteten, tillsammans med Kyrkliga förbundet unga, inbjuder till sommarbibelskola för unga vuxna (16–30 år) som behandlar frågan vem, vad, och var Jesus är för en människa 2024. På förmiddagarna blir det undervisning och på eftermiddagarna gemenskap med fritidsaktiviteter.

8 augusti kl. 9.00–12.00: "Idag om ni hör hans röst" (Hebr 3:6): att höra Jesus idag

Daniel Johansson, lärare i Nya testamentet och grekiska

12.00–14.00 middagsbön och gemensam lunch

14.00–18.00 frivillig gemenskapsaktivitet

9 augusti kl. 9.00–12.00: Jesus igår och idag: likheter och skillnader

Jakob Appell, lärare i praktisk teologi

12.00–14.00 middagsbön och gemensam lunch

14.00–18.00 frivillig gemenskapsaktivitet

10 augusti kl. 9.00–12.00: Vad vill Jesus med mitt liv idag?

Jonatan Ådahl, lärare i Gamla testamentet och hebreiska

12.00–14.00 middagsbön och gemensam lunch

14.00–18.00 frivillig gemenskapsaktivitet

Kostnad: 300 kr. I kursavgiften ingår lunch och fika tre dagar samt en av FFG:s småskrifter.

Information och anmälan: www.ffg.se/sommar2024